

Jag har aldrig stoppat jerusalembilderna

Tyvärr bygger en stor del av debatten om Världskulturmuseets hantering av Elisabeth OhlsonWallins jerusalembilder på några missförstånd. Jag är ansvarig för några av dem och vill gärna försöka rätta till dem.

Det gravaste och sorgligaste missförståndet är det som uppstått mellan Världskulturmuseet och Elisabeth Ohlson Wallin & Lars Gårdfeldt å den andra. De är två personer vars arbete jag respekterar och beundrar. Jag är den förste att beklaga att de istället för att uttrycka sitt missnöje till oss och få en tydligare förklaring till vad vi menade, valde att föra diskussionen i media, där missförstånden fördjupats.

Museet har aldrig tackat vare sig ja eller nej till att ställa ut bilderna. Alltså: bilderna har inte stoppats. Däremot har vi diskuterat hur vi på bästa sätt skulle kunna driva de HBTQ-frågor som bilderna gestaltar, utan att ställa alla religiösa ansvariga för det förtryck som ibland kommer från de abrahamitiska traditionerna. Vi ville få med även de pingstvännen, muslimer och judar vi talat med i det publika samtalet, tillsammans med HBTQ-personer. Vi tyckte det var mycket glädjande att ingen av de vi talat med motsatte sig utställningen. Däremot fann några av dem vissa delar kränkande. Vi ville låta publiken ta del av deras argument. Inte för att de har rätt, utan för att också religionsfriheten är viktig.

I diskussion om hur olika samtal kunde presenteras tillsammans med bilderna var ett förslag att visa bilderna digitalt, eftersom Ohlson Wallin tidigare visat bilder så. När Ohlson Wallin och Gårdfeldt förklarade att det var ytterst viktigt att bilderna visades i tryckt form tog vi till oss det och diskuterade vilka storlekar som kunde vara bäst. Att bara föra fram tanken på en möjlig digital visning, som återupprepats i många artiklar, är vinklat och stämmer inte med vad som sades på mötet.

Världskulturmuseet ska vara en arena för kontroversiella ämnen. Därför ville vi gärna låta även sansade religiösa röster komma till tals. Det verkar emellertid vara alltför kontroversiellt att låta till exempel en pingstpastor eller en ung muslim komma till tals – bara för att uttrycka att det inte är homosexualitetstemat utan själva nakenheten som stör deras uppfattning om helighet. Återigen: ingen har velat stoppa utställningen, utan tvärtom varit villiga att delta i respektfulla samtal. Världskulturmuseet har inte ”vikit ner sig”, inte velat censurera. Tvärtom ville vi diskutera möjligheten att lägga till fler röster. Det kanske var naivt att föra ett öppet samtal om detta med en konstnär. Jag vet inte. Tydligt stämde i alla fall detta inte överens med OhlsonWallins förväntningar på hur utställningen skulle utformas och presenteras.

Det hävdas också att vi velat mörka processen, och att jag ljugit om vilka vi träffat. Lars Gårdfeldt, som var med vid de samtal som fördes runt bilderna, var själv noggrann med att det han sade där inte skulle komma ut. Det handlade inte om att skriva på något tystnadslöfte, utan om att samtala i förtroende. Därför ville vi inte heller namnge de som varit med, inte för att vi hade något att dölja, utan för att vi respekterade alla inblandades vilja att kunna tala fritt. Även Lars Gårdfeldts uttalade vilja till detta respekterades.

De religiösa personer vi samtalat med kring Jerusalembilderna har framställts som konservativa. Att därifrån dra slutsatsen att de är fanatiker, homofober och motståndare till yttrandefrihet är grovt. Som Smyrnakyrkan, varifrån en av dem kommer, uttrycker det på sin hemsida brottas de med frågan ”hur kan den kristna församlingen hitta en väg att förena trohet mot sina källor med kärlek och barmhärtighet mot människor med en homosexuell inriktning?” Ingen av de deltagande uttryckte någon homofientlig åsikt. Det som ansågs respektlöst var att blanda in sexualitet (detta gäller alltså även hetrosexualitet!) i det som uppfattades som heliga sammanhang. Vi ville förtydliga detta genom att få in dessa, och andra HBT-engagerade men kritiska religiösa röster i utställningssammanhanget. Återigen: ingen ville stoppa utställningen.

Missionskyrkans hållning är ingen radikal HBTQ-position. Verkligen inte. Men jag är ändå övertygad om att en bejakande inställning till det arbetet de och andra religiösa bedriver är en möjlighet att göra samhället mer HBTQ-vänligt. Är det verkligen att rygga för kontroversiella ämnen att låta dem som är involverade i detta samtal yttra sig? Jag kan inte förstå det. Jag tycker snarare att det är intressant att det är så kontroversiellt att låta även religiösa komma till tals.

I ett personligt mejl till Elisabeth skrev jag att det är svårt att inte se kopplingar till Lars Vilks-debatten och risker för hot, och att det fanns en viss oro för vad en visning skulle kunna leda till. Jag trodde vi hade en öppen dialog där jag inte behövde väga varje formulering. Oron inför hot inte varit någon stor fråga, men har funnits där. Vi diskuterade den i en kort mejlväxling just efter att mordkomplotten mot Lars Vilks uppdagats. Sedan vi luftat oron kunde vi gå vidare. Trodde jag.

Jag är personligen engagerad i HBTQ-rättigheter, samtidigt som jag är oroad över växande islamofobi. Om det uppfattas som att mitt arbete hindrat en positiv utveckling i dessa frågor är jag ledsen.

Klas Grinell, museiintendent och idéhistoriker.